

การพัฒนากิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในชุมชนต่างอยของ
โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูป ที่ ๓ (ต่างอย) จ.สกลนคร
กับเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาสาขานิเทศศาสตร์
Social Responsibility Activity Development at Tao-ngoy community of
the Third Royal Factory (Tao-ngoy), Sakolnakorn and Communication Arts Consortium.

เวทิต ทองจันทร์ *

บทคัดย่อ

ศึกษาแนวทางการบริหารงานการสื่อสารองค์กรในด้านการพัฒนากิจกรรมเพื่อสังคมของโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๓ (ต่างอย) จ.สกลนคร โดยมุ่งเน้นการศึกษาการสร้างกิจกรรมที่ทำร่วมกับเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาสาขานิเทศศาสตร์ ซึ่งร่วมงานในฐานะจิตอาสา โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ (1) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างพันธมิตรที่ยั่งยืนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม (2) ศึกษาพัฒนาการของกิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กรและพันธมิตร

ผลสรุปการศึกษาคือ โรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (ต่างอย) มีลักษณะของการบริหารความสามารถพิเศษของพันธมิตร (Core Competency) ในการนำมาวางแผนกิจกรรมเพื่อสังคมที่สำคัญ นั่นคือเครือข่ายนิเทศศาสตร์ มีความเชี่ยวชาญด้านการถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร โรงงานหลวงฯ จึงจัดกิจกรรมประกวดถ่ายภาพ จัดนิทรรศการแสดงผลภาพถ่าย กิจกรรมสร้างสรรค์สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวีดิทัศน์และกิจกรรมอบรมวาดภาพอนาคตต่างอย นอกจากนี้แล้วยังมีการบริหารประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรม (Stakeholder) ซึ่งคือ ชุมชนและเยาวชนในตำบลต่างอยได้รับความรู้ในการสร้างสรรค์สื่อใหม่ๆ เครือข่ายนิเทศศาสตร์ได้ความรู้แนวทางในการพัฒนาพื้นที่ตามแนวพระราชดำริ ใน จ.สกลนคร โดยมีการประเมินผลจากการเล่าเรื่องราวในผลงานสื่อภาพถ่าย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพวาด และสื่อวีดิทัศน์

ในด้านพัฒนาการของกิจกรรมเพื่อสังคมนั้น มีลำดับในการพัฒนา ดังต่อไปนี้ กิจกรรมที่ 1 การประกวดภาพถ่าย เป็นการสื่อสาร ในแบบ Multi-step flow โดยให้นักศึกษา เรียนรู้เรื่องราวจากการสำรวจในพื้นที่ และถ่ายทอดเนื้อหาผ่านภาพถ่ายของแต่ละคน กิจกรรมที่ 2 การจัดนิทรรศการแสดงผลภาพถ่ายเป็นการสื่อสารในแบบ Mass Media เพื่อแสดงผลงานสู่สาธารณะ มีการพัฒนาสื่อโปสเตอร์ สื่อสิ่งพิมพ์สูจิบัตร ให้รายละเอียดของภาพถ่ายที่จัดแสดง กิจกรรมที่ 3 สร้างสรรค์สื่อใหม่ เป็นการสื่อสาร ในแบบ Cross Media โดยพัฒนาจากสื่อเดิมคือจากสื่อสิ่งพิมพ์สูจิบัตร สร้างสรรค์ใหม่เป็น สื่อวีดิทัศน์ กิจกรรมที่ 4 สร้างกิจกรรมใหม่เพื่อถ่ายทอดเรื่องราว จากภาพถ่ายไปสู่ภาพวาด เป็นการสื่อสาร ในแบบ Transmedia และถ่ายทอดแนวคิดผ่านการอบรมให้กับเยาวชนในชุมชนต่างอย

* เวทิต ทองจันทร์

หัวหน้าภาควิชาสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนากิจกรรมเพื่อสังคมครั้งนี้มีการพัฒนาไปตามระยะเวลาของการดำเนินงาน ยิ่งระยะเวลาผ่านไปนานมากยิ่งขึ้น ความคุ้นเคยระหว่างพันธมิตรทำให้เพิ่มความสนิทสนมในการทำงานมากยิ่งขึ้น จึงทำให้การเปลี่ยนแปลง (transformation) ของสื่อได้เพิ่มความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้สร้างสรรค์กิจกรรมเพิ่มได้มากขึ้นจากแนวคิดหลักเดิมและทำให้มีกลุ่มเป้าหมายในการรับรู้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

Abstract

The study of corporate communication management in social responsibility activity development at Tao-ngoy community of the Third Royal Factory (Tao-ngoy), Sakolnakorn. This study aims to the volunteer on activities with Communication Arts Consortium which includes communication arts programs from many universities in Thailand. The objectives are: 1) studying the creation of sustainable partnership alliance in managing social activities; 2) studying social responsibility activity development of organization and partnerships alliance. The conclusion after study the Third Royal Factory (Tao-ngoy) found that using the core competency to plan the social activity which Communication Arts Consortium is specialize in photography for communication. The factory has organized the photography contest, exhibition, print media and video media on creative activity and training the drawing of future Tao-ngoy. However, managing the benefit of stakeholders which are communities and children in Tao-ngoy have obtained the knowledge to create the media in this era. Communication Arts Consortium has learned the way of community

development from the Royal Development Project. And University's student could telling the story through various medias, such as photographs, prints, paintings and video.

In this social responsibility activity development has the process as follow: 1) photography contest in which multi-step flow is communication model that was used by having students gather information in Tao-ngoy community and capture the content of community through each of their photographs; 2) organizing the photograph exhibition is the way to communicate for mass media to show to the public which including posters, printed catalogue which showing exhibition programs and giving information of photographs; 3) creation on new media is the crossmedia which develop from one media to other media which is printed catalogue to video; 4) organizing the activity to communicate the story from photograph to painting in which is transmedia that telling the future prospect from a photograph of the children in the community to their future career in a painting. The achievement of this social responsibility activity development has developed over the time. The more time passed by the much more familiarity between partners increases which also increase the intimacy in the work even more. This cause transformation of the media to be even more complicated. As a result, bringing more of the creativity in activity that comes from foundation concepts. Also, it increases recognition from the target group.

หมายเหตุ

เมื่อใช้ในการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรให้ใช้เลขไทยทั้งในคำย่อและคำเต็ม และให้วงเล็บระบุท้ายคำว่า ต่างอย ด้วย เนื่องจากเป็นคำเฉพาะ ยกตัวอย่างเช่น โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๓ (ต่างอย) หรือ โรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (ต่างอย)

บทนำ

โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๓ (ต่างอย) เป็นบริษัทนิติบุคคลภายใต้ชื่อบริษัทตอยคำผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด และอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เริ่มก่อตั้งโรงงานในเขตพื้นที่บ้านนางอย จังหวัดสกลนคร (ห่างจากตัวจังหวัดสกลนครประมาณ 25 กิโลเมตร) ในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2523 ตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อพัฒนาอาชีพและเสริมรายได้ของราษฎรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนให้ยั่งยืนด้วยการปลูกมะเขือเทศ และส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตมะเขือเทศในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำมูล ภายใต้แนวคิดที่ว่า “ชุมชนได้รับประโยชน์และธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้” โดยมีสายการผลิตและกำลังการผลิตมะเขือเทศ ผัก-ผลไม้อบแห้ง ข้าว และผลไม้แช่แข็ง โรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (ต่างอย) มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 21 ไร่ ถือเป็นโรงงานแปรรูปผลผลิตมะเขือเทศแห่งแรกในกลุ่มแม่น้ำมูลซึ่งมีคำกล่าวเรียกพื้นที่ตลอดฝั่งแม่น้ำมูลนี้ว่า “เส้นทางสายมะเขือเทศ” (Tomato Belt) เนื่องจากมีพื้นที่ส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศถึง 23,000 ไร่ ในปัจจุบันทางสำนักงานผู้แทนพิเศษ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้มีแผนการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนและผู้สนใจได้ทราบถึงการพัฒนาสังคมของโรงงานโดยมุ่งเน้นไปยังชุมชนรอบโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (ต่างอย) ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่บ้านรวมทั้งหมด 7 หมู่บ้าน จึงได้จัดโครงการจิตอาสาพัฒนาชุมชน ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านยาง อำเภอผาง จังหวัดเชียงใหม่ และชุมชนต่างอย อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร โดยใช้แนวทางการพัฒนาพื้นที่ตามแนวทางพระราชดำริ บนพื้น

ฐานของความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน (บ-ว-ร) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ตลอดจนเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีระหว่างโรงงานหลวงฯ และชุมชนโดยรอบ

เครือข่ายนิเทศศาสตร์ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2554 มีสมาชิกเป็นสถาบันที่เปิดสอนในสาขานิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชนทั้งของรัฐและเอกชน จำนวน 16 แห่ง มีจุดประสงค์ที่สำคัญในการจัดตั้งคือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนางานประกันคุณภาพ ทั้งด้านงานวิชาการ งานกิจการนักศึกษา และงานการเรียนการสอน ผู้เขียนบทความนี้ได้เคยทำงานจิตอาสาให้กับโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ ในตำแหน่งผู้อำนวยการผลิต (Producer) ภาพยนตร์ ‘โรงงานหลวงฯ เพื่อปวงชน’ ของโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (ต่างอย) ในปี 2556 จึงทำงานในฐานะผู้ประสานงานโครงการจิตอาสาพัฒนาชุมชน ระหว่างเครือข่ายนิเทศศาสตร์และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาต่างอยร่วมกับ คุณธรรมธนะ โสภณ หัวหน้าแผนกงานผู้แทนพิเศษ ๑ สำนักงานผู้แทนพิเศษ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ตลอดปี 2557 จึงมีเป้าหมายที่จะศึกษาถึงความสำเร็จของโครงการฯ เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างพันธมิตรที่ยั่งยืนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและเพื่อศึกษาพัฒนาการของกิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กรและพันธมิตร โดยจะนำผลสรุปที่ได้ไปพัฒนางานวิชาการด้านการสื่อสารองค์กร และพัฒนางานบริการวิชาการเพื่อสังคมของนักศึกษาและคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

บทความนี้มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารงานการสื่อสารองค์กรในด้านการพัฒนากิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๓ (ต่างอย) จ.สกลนคร โดยมุ่งเน้นการศึกษากิจกรรมที่ทำร่วมกันกับเครือข่ายสถาบัน

อุดมศึกษาสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ซึ่งร่วมงานในฐานะจิตอาสา โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

- (1) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างพันธมิตรที่ยั่งยืนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม
- (2) เพื่อศึกษาพัฒนาการของกิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กรและพันธมิตร

แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้เขียนใช้แนวคิดทางการสื่อสารที่สำคัญคือแนวคิดการสร้างสรรคกิจกรรมเพื่อสังคมภายใต้ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรและธุรกิจ (Corporate Social Responsibility) ในการเปรียบเทียบกับรูปแบบการทำงานของโรงงานหลวงที่ ๓ (เต่างอย) นอกจากนั้นแล้วยังใช้แนวคิดในการจัดการการสื่อสารเพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของกิจกรรมของโครงการฯ กับการใช้รูปแบบการสื่อสารในงานกิจกรรมในแบบต่างๆ ทั้ง Multi-step flow, Mass Media, Cross Media, และ Transmedia โดยมุ่งเน้นถึงพัฒนาการการสื่อสารที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาของกิจกรรมและการพัฒนาความสัมพันธ์ขององค์กรพันธมิตรที่ร่วมกิจกรรม

แผนงานของโครงการจิตอาสาพัฒนาเต่างอย

โครงการจิตอาสาพัฒนาเต่างอยประจำปี 2557 สามารถแบ่งแผนงาน ได้ 4 แผนงาน ดังนี้

แผนงานปรับปรุงฝายหลวงพึ่งตนเองตามโครงการพระราชดำริ

เพื่อนำองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำจากมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ และองค์ความรู้ด้านการก่อสร้างและบำรุงรักษาฝายกั้นน้ำจากมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์มาขยายผลและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ชุมชนเต่างอยโดยงานปรับปรุงฝายหลวงพึ่งตนเองฯ ประกอบด้วยงานปรับปรุงฝายกั้นน้ำที่ชำรุดทรุดโทรมและการปรับแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อให้ฝายกั้นลำน้ำพุงแห่งนี้

สามารถชะลอน้ำ ไม่ให้กัดเซาะพื้นที่หลังฝาย ตลอดจนสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

แผนงานปรับปรุงสาธารณูปโภคโรงเรียนนางอยโพนปลาไหล

เพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะของโรงเรียนนางอยโพนปลาไหลที่ชำรุดทรุดโทรมให้สามารถใช้งานได้เหมาะสมโดยงานปรับปรุงสาธารณูปโภคโรงเรียนนางอยโพนปลาไหลประกอบด้วย งานปรับปรุงโรงประกอบอาหาร และโรงอาหาร ให้ถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข

แผนงานปรับปรุงสาธารณูปโภควัดบ้านนางอย

เพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานของวัดบ้านนางอยที่ชำรุดทรุดโทรมให้สามารถใช้งานได้เหมาะสมโดยงานปรับปรุงสาธารณูปโภควัดบ้านนางอยประกอบด้วยงานปรับปรุงอาคารห้องน้ำ ให้ถูกสุขมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข

แผนงานส่งเสริมการเรียนรู้ศาสตร์แห่งพระราชอา (หลักการทรงงาน และโครงการพระราชดำริ)

เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนผู้นำทางความคิดในชุมชนเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร เรียนรู้ เข้าใจ และรับทราบถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถและน้อมนำแนวทางการพัฒนาพื้นที่ตามแนวพระราชดำริของทั้งสองพระองค์ ประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเองได้อย่างเหมาะสม

โดยแผนงานส่งเสริมการเรียนรู้ศาสตร์แห่งพระราชอา ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ศาสตร์แห่งพระราชอา โดยการนำนักเรียน นักศึกษา ตลอดจนผู้นำทางความคิดในชุมชนเต่างอยและชุมชนบ้านยางทัศนศึกษาโครงการพระราชดำริต่างๆ ตลอดจนเรียน

รู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำชุมชนต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

2. กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้นำเยาวชนต่างอยโดยการอบรมเยาวชนในชุมชนต่างอยให้มีความรู้และทักษะในหลักการพัฒนาชุมชนตามแนวทางพระราชดำริ เสริมสร้างความเป็นผู้นำ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และความรักความสามัคคี ด้วยรูปแบบกิจกรรม "ค่ายเยาวชน"

3. กิจกรรมประกวดภาพถ่ายและจัดทำหนังสือโรงงานหลวงฯ เพื่อปวงชนโดยการส่งเสริมให้นักเรียนและนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ เรียนรู้แนวทางการพัฒนาพื้นที่ตามแนวพระราชดำริในจังหวัดสกลนครและสามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้อื่นรับรู้ในวงกว้าง ด้วยรูปแบบกิจกรรม "ประกวดภาพถ่าย และจัดทำหนังสือรูปภาพ"

กิจกรรมที่เครือข่ายนิเทศศาสตร์มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการอยู่ในส่วนของแผนงานส่งเสริมการเรียนรู้ศาสตร์แห่งพระราชา (หลักการทรงงาน และโครงการพระราชดำริ) คือ

- กิจกรรมประกวดภาพถ่าย
- งานแสดงภาพถ่าย 'ศาสตร์แห่งพระราชา : โรงงานหลวงฯ เพื่อปวงชน'

• งานผลิตสื่อวีดิทัศน์สรุปงานแสดงภาพถ่าย 'ศาสตร์แห่งพระราชา : โรงงานหลวงฯ เพื่อปวงชน'

• กิจกรรมค่ายเยาวชน 'วาดฝัน ฉันทจะเป็น...'

พันธมิตรที่เกี่ยวข้องในโครงการจิตอาสาพัฒนาต่างอย

การจัดกิจกรรมในโครงการจิตอาสาพัฒนาต่างอยมีพันธมิตรเครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนอำเภอต่างอยมีประชาชนจาก 3 ตำบล ที่สำคัญคือตำบลจันทร์เพ็ญ ตำบลต่างอย และตำบล

บึงทวาย ในส่วนของตำบลต่างอยซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (ต่างอย) นั้น ประกอบไปด้วยชุมชน 7 หมู่บ้านคือ หมู่บ้านนางอย หมู่บ้านโพนปลาโหล หมู่บ้านต่างอย หมู่บ้านต่างอยเหนือ หมู่บ้านต่างอยใต้ หมู่บ้านบ้านน้ำพุ หมู่บ้านบ้านโคกงอย

2. โรงเรียนในอำเภอต่างอยมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนต่างอยพัฒนาศึกษา โรงเรียนบ้านจันทร์เพ็ญ โรงเรียนหนองบึงทวาย และโรงเรียนนางอยโพนปลาโหล

3. สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

3.1 เครือข่ายนิเทศศาสตร์มีสถาบันที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ รวม 7 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติและมหาวิทยาลัยศรีปทุม

3.2 เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสกลนคร มีสถาบันที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ รวม 2 สถาบันคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แนวทางการสร้างพันธมิตรที่ยั่งยืนในการดำเนินการกิจกรรมเพื่อสังคม

โครงการจิตอาสาพัฒนาต่างอยของโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๓ (ต่างอย) จ.สกลนคร มีแนวคิดที่สำคัญในการบริหารงานกิจกรรมเพื่อสังคมให้สอดคล้องกับความร่วมมือของเครือข่ายพันธมิตรที่สำคัญ คือ

1. การใช้ความสามารถพิเศษของพันธมิตร (Core Competency) โรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (ต่างอย) ได้มีการใช้ความสามารถพิเศษของพันธมิตรนำมาวางแผนกิจกรรมเพื่อสังคม นั่นคือการใช้ความสามารถและความเชี่ยวชาญด้านการถ่ายภาพเพื่อ

การสื่อสารและการสร้างสรรค์สื่อของเครือข่ายนิเทศศาสตร์มาจัดกิจกรรมประกวดถ่ายภาพ จัดนิทรรศการแสดงผลภาพถ่าย กิจกรรมสร้างสรรค์สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวีดิทัศน์และกิจกรรมอบรม ค่ายเยาวชน ‘วาดฝัน ฉันจะเป็น...’

2. การบริหารประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรม (Stakeholder) โรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (ต่างอย) นอกจากประโยชน์โดยตรงที่ทางโรงงานหลวงฯ จะได้รับความเชื่อถือและความมั่นใจจากชุมชนเองแล้ว ก็ยังได้คำนึงถึงประโยชน์ของพันธมิตรแต่ละฝ่าย การร่วมมือสร้างสรรค์กิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมในโครงการนี้ ถึงแม้พันธมิตรทุกฝ่ายจะเข้าร่วมงานในลักษณะจิตอาสา แต่ทว่า ก็ได้มีการบริหารจัดการให้พันธมิตรได้เห็นถึงส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน คือ

2.1 ชุมชนและเยาวชนในตำบลต่างอย ได้รับแรงบันดาลใจจากอาจารย์จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ และได้รับความรู้ในการสร้างสรรค์สื่อใหม่ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมโดยอ้อม กล่าวคือ นักเรียนที่มาเข้าร่วมกิจกรรมได้รับการอบรมศักยภาพผู้นำ กล้าคิด กล้าแสดงออก และนำความรู้และทักษะที่ได้ไปพัฒนาโรงเรียนต่อไปได้

2.2 เครือข่ายนิเทศศาสตร์ได้ความรู้แนวทางในการพัฒนาพื้นที่ตามแนวพระราชดำริและได้สร้างผลงานสื่อกับโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (ต่างอย) โดยมีการประเมินผลจากการเล่าเรื่องราวในผลงานสื่อภาพถ่าย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพวาด และสื่อวีดิทัศน์ ประโยชน์ที่สำคัญที่สุดที่สถาบันเครือข่ายนิเทศศาสตร์จะได้รับก็คือ โอกาสของนักศึกษาและสถาบันที่ได้เข้าร่วมงานกับองค์กรระดับชาติในพื้นที่การทำงานจริงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสนับสนุนงานประกันคุณภาพการศึกษาของทุกสถาบันเป็นอย่างดี

พัฒนาการของกิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กรและพันธมิตร

กิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมในโครงการจิตอาสาพัฒนาต่างอยนั้น ผู้เขียน ได้ร่วมกับ หัวหน้าแผนกงานผู้แทนพิเศษ ๑ สำนักงานผู้แทนพิเศษ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในการวางแผนกิจกรรม โดยใช้การสร้างสรรค์สื่อและรูปแบบของการสื่อสารมาใช้ในการคิดกิจกรรมสำหรับโครงการ โดยได้มีการวางแผนทีละขั้นตอน หลังจากประเมินผลของแต่ละกิจกรรมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 การประกวดภาพถ่าย

วัตถุประสงค์หลัก เพื่อนำภาพจากการประกวดไปใช้ในหนังสือ ‘โรงงานหลวงฯ เพื่อปวงชน’ และนำภาพไปจัดแสดงในงานแสดงผลภาพถ่าย ‘ศาสตร์แห่งพระราชราชา : โรงงานหลวงฯ เพื่อปวงชน’

วันที่จัดงาน 7-11 มิถุนายน 2557

ผู้เข้าร่วมโครงการ นักศึกษาจากสถาบันเครือข่ายนิเทศศาสตร์ และ สถาบันในจังหวัดสกลนคร

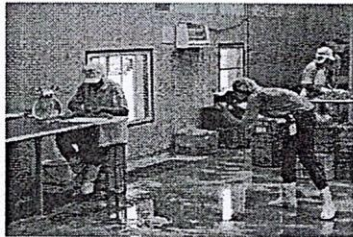
รูปแบบกิจกรรม นำนักศึกษาเยี่ยมชมและบันทึกภาพโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (ต่างอย) โดยพาเยี่ยมชมงานหัตถกรรมของชุมชน วิถีชีวิตชุมชน นอกจากนั้นแล้วยังนำชมศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร วัดป่าสุทธาวาส สถานที่ท่องเที่ยว เช่น พิพิธภัณฑสถาน หนองหาร อุทยานแห่งชาติภูผายล และสถานที่สำคัญประจำจังหวัดคือ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์

รูปแบบการสื่อสารเป็นการสื่อสารในแบบ Multi-step flow (การไหลไปของข่าวสารหลายขั้นตอน) โดยให้นิสิตนักศึกษาเรียนรู้เรื่องราวจากการสำรวจในพื้นที่ ค้นหาข้อมูลจากผู้นำชุมชน และผู้นำในการดูแลงานหัตถกรรมชุมชน และถ่ายทอดเนื้อหาผ่านภาพถ่ายของแต่ละคน

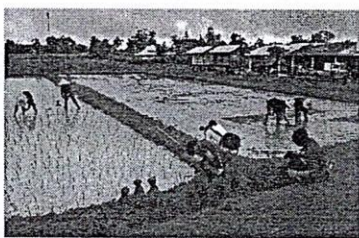
ผลที่ได้รับ นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและมีผลงานภาพถ่าย สถาบันเครือข่ายได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการระดับชาติ โรงงานหลวงฯ ที่ ๓ มีภาพถ่ายที่ใช้ประกอบสื่อเว็บไซต์ และสื่อสิ่งพิมพ์ และมีความมั่นใจในการผลิตสื่อของเครือข่ายนิเทศศาสตร์เพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 1 นักศึกษาจากสถาบันเครือข่ายนิเทศศาสตร์ เข้าพื้นที่ชุมชนรอบโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (เต่างอย) เพื่อเก็บข้อมูลและบอกเล่าเรื่องราวผ่านภาพถ่าย

ภาพที่ 2 นักศึกษาจากสถาบันเครือข่ายนิเทศศาสตร์ เข้าพื้นที่ชุมชนรอบโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (เต่างอย) เพื่อเก็บข้อมูลและบอกเล่าเรื่องราวผ่านภาพถ่าย

ภาพที่ 3 นักศึกษาจากสถาบันเครือข่ายนิเทศศาสตร์ เข้าพื้นที่ชุมชนรอบโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (เต่างอย) เพื่อเก็บข้อมูลและบอกเล่าเรื่องราวผ่านภาพถ่าย กิจกรรมที่ 2 การจัดนิทรรศการแสดงผลภาพถ่าย 'ศาสตร์แห่งพระราชฯ : โรงงานหลวงฯ เพื่อปวงชน' ณ อาคารนิทรรศรัตนโกสินทร์ ถนนราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์หลัก เพื่อใช้ภาพถ่ายจากกิจกรรมประกวดภาพถ่าย มาเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ ให้แก่สาธารณชน

วันที่จัดงาน 15-31 ตุลาคม 2557

ผู้เข้าร่วมโครงการ นักศึกษาจากสถาบันเครือข่ายนิเทศศาสตร์ และ สถาบันในจังหวัดสกลนคร

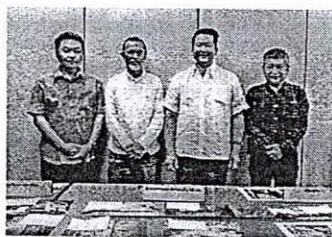
รูปแบบกิจกรรม เป็นโครงการต่อเนื่องจากการประกวดภาพถ่ายแต่มีความตั้งใจที่จะสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสาธารณชนในวงกว้าง มีผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นช่างภาพมืออาชีพ และศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (การถ่ายภาพ) เป็นกรรมการคัดเลือกภาพเพื่อแสดงและเป็นกรรมการคัดเลือกภาพชนะเลิศในแต่ละหัวข้อ มีการมอบรางวัลให้กับผู้ชนะเลิศการแข่งขันโดยองคมนตรี มีการจัดงานเสวนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและศิลปินแห่งชาติ

รูปแบบการสื่อสาร เป็นการสื่อสารในแบบ Mass Media (สื่อสารไปยังมวลชน) เพื่อแสดงผลงานสู่สาธารณะ เปิดพื้นที่สาธารณะให้ผู้คนทั่วไปเข้าชม มีการจัดงานเสวนาและจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มผู้ชมเข้าชมงาน แสดงภาพถ่ายพร้อมกับเข้าชมนิทรรศรัตนโกสินทร์ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีการพัฒนาสื่อโปสเตอร์ สื่อสิ่งพิมพ์สูจิบัตร ให้รายละเอียดของภาพถ่ายที่จัดแสดงผลที่ได้รับ นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ และ สถาบันเครือข่ายได้มีโอกาสได้รับรางวัลการประกวดและแสดงผลงานในงานระดับชาติ โรงงานหลวงฯ ที่ ๓ ได้รับการยอมรับจากสาธารณชน และมีผู้สนใจและตระหนักมากยิ่งขึ้น

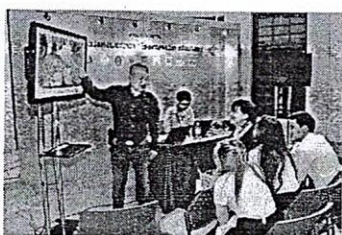
การพัฒนาจากกิจกรรมเดิม ใช้ภาพจากกิจกรรมถ่ายภาพมาจัดแสดง เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการทำงานร่วมกับพันธมิตร และเป็นการขยายฐานกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับรู้ถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรงงานหลวงฯ ที่ ๓ มีการนำภาพที่จัดแสดงมาจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์สูจิบัตรเข้าชม และสื่อโปสเตอร์

ภาพที่ 4 นายเชาว์ ณศิรินทร์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดงานแสดงภาพถ่าย 'ศาสตร์แห่งพระราชฯ : โรงงานหลวงฯ เพื่อปวงชน'

ภาพที่ 5 คณะกรรมการตัดสินการประกวดภาพถ่าย 'ศาสตร์แห่งพระราชฯ : โรงงานหลวงฯ เพื่อปวงชน'

ภาพที่ 6 อาจารย์วรนนทน ชัชวาลทิพากร ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ภาพถ่าย) เป็นวิทยากรในงานเสวนา

กิจกรรมที่ 3 สร้างสรรค์สื่อใหม่ สร้างสื่อวีดิทัศน์จากสื่อสิ่งพิมพ์สู่จิบัตร

วัตถุประสงค์หลัก เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลการจัดงานแสดงภาพถ่าย 'ศาสตร์แห่งพระราชฯ : โรงงานหลวงฯ เพื่อปวงชน' ในรูปแบบวีดิทัศน์

ผู้เข้าร่วมโครงการ นักศึกษาภาควิชาสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

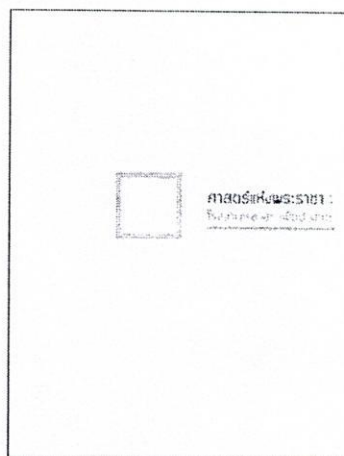
รูปแบบกิจกรรม บันทึกภาพพื้นที่การจัดงานการ

ตกแต่งสถานที่ และเรียบเรียงเนื้อหาลำดับภาพที่จัดแสดงตามแบบต้นฉบับที่เป็นสุจิบัตร

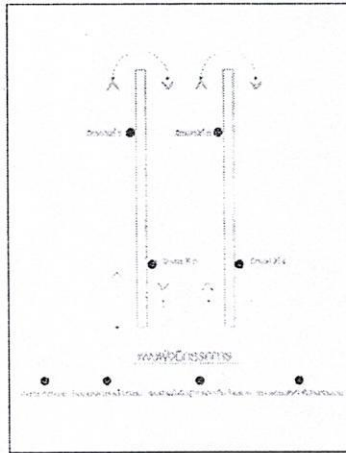
รูปแบบการสื่อสาร เป็นการสื่อสารในแบบ Cross Media (การผสมหลายสื่อ) โดยพัฒนาจากสื่อเดิมคือ จากสื่อสิ่งพิมพ์สู่จิบัตร สร้างสรรค์ใหม่เป็น สื่อวีดิทัศน์ เพื่อใช้เป็นสื่อทางเลือกในการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์

ผลที่ได้รับ นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้ผลงานในวิชาโครงงานสื่อดิจิทัล โรงงานหลวงฯ ที่ ๓ (เต่างอย) ได้มีสื่อสำหรับเว็บไซต์เพิ่มเติมขึ้นและมีความมั่นใจในการผลิตสื่อที่หลากหลายของเครือข่ายนิเทศศาสตร์เพิ่มมากขึ้น

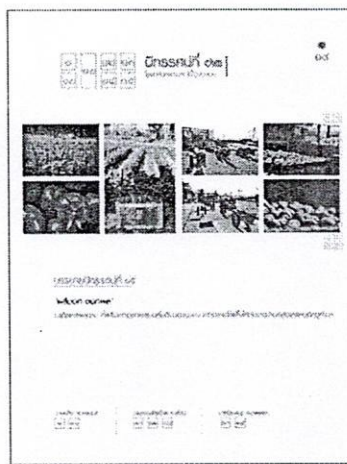
การพัฒนาจากกิจกรรมเดิม เป็นการแปรสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ให้กลายเป็นสื่อวีดิทัศน์โดยการผลิตสื่อวีดิทัศน์ในครั้งนี้ ใช้รูปแบบการลำดับเนื้อหาตามเล่มสุจิบัตรเดิมที่ละหน้า โดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการลำดับ อีกทั้งยังใช้การออกแบบและการจัดวางตามรูปแบบสุจิบัตรเดิมทั้งหมด เป็นเพียงการแปลงสารให้กลายเป็นสื่อใหม่เท่านั้น

ภาพที่ 7 ภาพหน้าปกสุจิบัตร

ภาพที่ 8 ภาพแสดงแผนผังการชมนงาน

ภาพที่ 9 ภาพตัวอย่างแสดงการออกแบบ และจัดหน้าสูจิบัตร

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมค่ายเยาวชน ‘วาดฝัน ฉันจะเป็น...’

วัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้เยาวชนในพื้นที่สามารถสร้างสรรค์สื่อใหม่ด้วยการเล่าข้ามพันสื่อเดิมได้

ผู้เข้าร่วมโครงการ คณาจารย์ภาควิชาสื่อดิจิทัล คุณเพียงขวัญ คำหรุ่น ศิลปินภาพวาด นักเรียนจากโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอต่างอย นิสิตคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

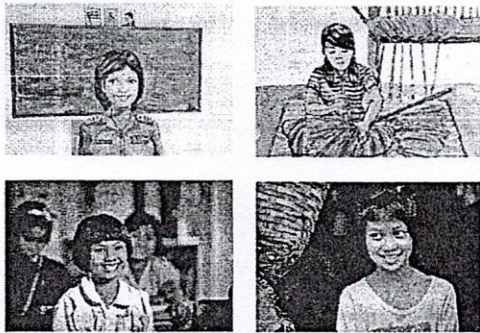
รูปแบบกิจกรรม สร้างกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวจากภาพถ่ายไปสู่ภาพวาดมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. ใช้ภาพถ่ายของเยาวชนที่ถ่ายโดยผู้เขียนเป็นจุดเริ่มต้นของแรงบันดาลใจ และให้ อ.สุริยะ ฉายะเจริญ วาดภาพอนาคตของเยาวชนในภาพ เป็นภาพชุดรวม 8 ชุด
2. จัดการอบรมสร้างแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนในประเด็น ‘จิตอาสา’ และ ‘การสำนึกกรักบ้านเกิด’ โดยคุณปราชญ์ นิยมคำ และคุณวรติกร ตงศิริ
3. จัดการอบรม การวาดภาพฝันในสิ่งที่จะเป็นในอนาคต จากภาพถ่ายของตนเอง และให้เยาวชนวาดภาพอนาคตของตนเอง เพื่อจัดแสดงคู่กับภาพถ่ายปัจจุบันของตนเอง และเขียนข้อความสั้นเพื่ออธิบายเนื้อหาให้สื่อสารได้ชัดเจนขึ้น

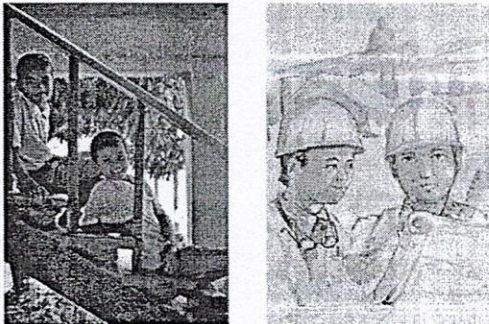
รูปแบบการสื่อสาร เป็นการสื่อสารในแบบ Transmedia (การเล่าข้ามพันสื่อ) โดยถ่ายทอดแนวคิดผ่านการอบรมให้กับเยาวชนในชุมชนต่างอย และให้เยาวชนทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์เนื้อหาใหม่

ผลที่ได้รับ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงงานหลวงฯ มากยิ่งขึ้นและมีความตั้งใจในการทำงานจิตอาสามากยิ่งขึ้นและโรงงานหลวงฯ มีความมั่นใจในการผลิตสื่อที่หลากหลายของเครือข่ายนิเทศศาสตร์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีความเข้าใจในการสร้างสรรค์สื่อด้วยตัวเองเพิ่มมากขึ้น

การพัฒนาจากกิจกรรมเดิม ใช้สาระและเนื้อหาจากภาพถ่าย ที่บอกเล่าภาพรวมของความเป็นชุมชนต่างอยจากภาพถ่ายเดิม มาเป็นเพียงแรงบันดาลใจ เพื่อให้เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการได้ใช้ในการเล่าเรื่องราวใหม่ โดยเน้นให้ใช้จินตนาการเล่าเรื่องราวในอนาคตว่าทุกคนจะกลับมาพัฒนาบ้านเกิดและช่วยเหลือชุมชนได้อย่างไร

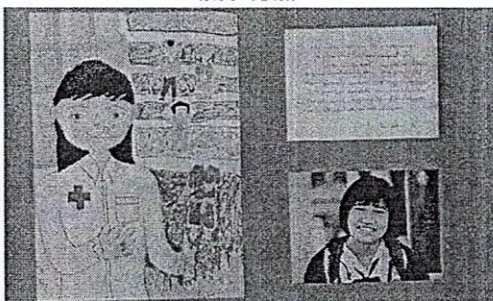
ภาพที่ 10 (ซ้าย) ภาพที่ 11 (ขวา)
ภาพที่ 10 - 11 ภาพตัวอย่างสำหรับสร้างแรงบันดาลใจ
การวาดภาพฝันจากภาพถ่าย

ภาพที่ 12 ภาพตัวอย่าง สำหรับสร้างแรงบันดาลใจ
การวาดภาพฝันจากภาพถ่าย

ภาพที่ 13 (ซ้าย) ภาพที่ 14 (ขวา)
ภาพที่ 13 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
ภาพที่ 14 ผลงานของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม 'วาดฝัน
ฉันจะเป็น..'

ภาพที่ 15 ผลงานของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
'วาดฝัน ฉันจะเป็น..'

การสรุปประเมินผล

ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนากิจกรรมเพื่อสังคมครั้งนี้ มีการพัฒนาไปตามระยะเวลาของการทำงาน ยิ่งระยะเวลาผ่านไปนานมากยิ่งขึ้น ความคุ้นเคยระหว่างพันธมิตรทุกฝ่ายที่ได้เคยร่วมมือในการทำงานในพื้นที่เดิมทำให้เพิ่มความสนิทสนมในการทำงานมากยิ่งขึ้น และพันธมิตรก็สามารถเข้าใจองค์กรได้มากยิ่งขึ้นจึงทำให้การเปลี่ยนแปลง (transformation) ของสื่อได้เพิ่มความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้สร้างสรรค์กิจกรรมเพิ่มได้มากขึ้น จากแนวคิดหลักเดิมและทำให้มีกลุ่มเป้าหมายในการรับรู้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และเครือข่ายพันธมิตร ควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมไปพัฒนาในพื้นที่อื่นๆ เช่น โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๑ (ผาง) จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลของกิจกรรมของทั้งสองแห่งมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อหาแนวทางในการพัฒนางานรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานหลวงฯ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ (2552). สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- บุญทวรรณ วิงวอน และ มนตรี พิริยะกุล (2555). อิทธิพลเชิงโครงสร้างของความสามารถขององค์กร ชื่อเสียงองค์กรที่มีต่อผลดำเนินงานและการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- แผนงานผู้แทนพิเศษ ๑ (2557). โครงการจิตอาสาพัฒนาชุมชน. เอกสารแผนโครงการ สำนักงานผู้แทนพิเศษ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- มรรยาท อัครจันทโชติ (2557). การข้ามพื่นสื่อ (Transmedia) : การข้ามพื่นเทคโนโลยีไปสู่ปรัชญาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม. วารสารนิเทศศาสตร์ ปีที่ 32 ฉบับที่ 1 2557 หน้า 1-18. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันชัย พิชัยคำ. (2551). ตำบลเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร. สกลนคร : เอกสารประวัติชุมชน.
- สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสิณี (2556). ความรับผิดชอบต่อธุรกิจต่อสังคม = Corporate social responsibility. สมุทรสาคร : บริษัท แปลงพรีนติ้ง จำกัด.

เอกสารออนไลน์

- โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๓ (เต่างอย). (2557). ประโยชน์สุขชุมชน เข้าถึงได้จาก <http://www.thirdroyalfactory.org/>. ค้นเมื่อ [2557, พฤศจิกายน 21]